

HOOPVOL LEVEN

ONTDEK DE WEG DIE JEZUS WIJST

Gert-Jan Roest

Buijten & Schipperheijn *Motief* - Amsterdam

praktijkcentrum
voor onderzoek en
dienstverlening in
de kerken

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van het Praktijkcentrum.

Colofon

© 2019 Gert-Jan Roest, Amsterdam

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Voor het maken van kopieën uit deze uitgave, ook voor zover toegestaan door de Auteurswet, zijn vergoedingen verschuldigd. Voor betaling van vergoedingen en voor toestemming voor het overnemen van gedeelten in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken wende men zich tot de uitgevers, Postbus 22708, 1100 DE Amsterdam.

ISBN 978-94-6369-048-5

Omslagontwerp: © Studio Vandaar, Jedi Noordegraaf, www.studiovandaar.nl

Inhoud

Woord vooraf	7
1. Inleiding op de christelijke weg	11
2. Een weg in een mooie en problematische wereld	27
3. Een weg die vertrouwen vraagt	43
4. Een weg die je uitdaagt te leven vanuit liefde	60
5. Een weg met moeilijkheden en tegenstand	80
6. Een weg waarop je verrast wordt door nieuw leven	104
7. Een weg die je hoopvol in beweging brengt	124
Dankwoord	143

Woord vooraf

Wat is het?

Voor je ligt het boek *Hoopvol leven*. Een boek om na te denken over hoe je leeft en over de hoopvolle weg die Jezus wijst. Het boek introduceert je in het Bijbelse verhaal en de christelijke spiritualiteit. De achtergrondkaders geven meer achtergrondinformatie bij de tekst. De contrastkaders zetten visies tegenover elkaar en prikkelen je om hierover na te denken. De gebruikte Bijbelteksten komen uit de Bijbel in Gewone Taal, tenzij anders aangegeven.

Dit boek is te gebruiken als een persoonlijk leesboek. Je kan ook een cursus rond dit boek organiseren. Deze cursus heet *Tafelgesprekken voor denkers – hoopvol leven*. De handleiding is te vinden op www.lerenindekerk.nl. De gespreksleider kan deze (tegen een kleine vergoeding) downloaden en gebruiken als leidraad voor het gesprek. De groeps gesprekken zijn bedoeld voor aan tafel. Samen eten en gezelligheid zijn een essentieel onderdeel. Tijdens de bijeenkomst staat het onderlinge gesprek centraal. Soms zal het gesprek meer persoonlijk zijn, soms meer praktisch en soms meer inhoudelijk. De cursus geeft ruimte voor kritische en intellectuele vragen over het christelijk geloof. Alle meningen zijn welkom. Streef met elkaar naar een open sfeer waarin ieder met respect reageert op de ander en vertrouwelijk omgaat met persoonlijke verhalen. Dan belooft het boeiend te worden!

Voor wie?

Dit boek is vooral geschikt voor mensen die...

- zich herkennen in een zoektocht naar een hoopvol leven;
- willen begrijpen wat christenen bezielt;
- hun eigen geloof of ongeloof willen testen;
- vragen stellen, nieuwsgierig zijn en verder kijken dan hun neus lang is.

Over Via Nova

Via Nova is de plek waar dit boek geboren is. Via Nova is een kleine christelijke gemeenschap in Amsterdam. Via Nova betekent ‘nieuwe weg’ en als ondertitel gebruiken we vaak het motto ‘Een nieuwe weg met oude papieren’. Enerzijds zijn er ‘oude papieren’: de Bijbel en de oude en beproefde christelijke weg, een weg die teruggaat op Jezus. Anderzijds is er ook iets nieuws: wij volgen die weg als mensen die midden in Amsterdam staan en nú leven, bewust in contact met de hedendaagse cultuur. We ervaren het als een zoektocht om met elkaar de weg van Jezus steeds opnieuw te ontdekken en dit boek is daar de vrucht van.

www.vianova-amsterdam.nl

info@vianova-amsterdam.nl

Taal

In Via Nova hebben we veel mensen ontmoet die of agnostisch en seculier waren of geïnteresseerd in verschillende vormen van nieuwe spiritualiteit (marketingbureau Motivaction noemt hen ‘ongebonden spirituelen’). Beide groepen hebben sporen achtergelaten in het taalgebruik van dit boek. We proberen in Via Nova namelijk zoveel mogelijk christelijk jargon te vermijden en over Jezus te spreken in een taal die mensen met deze achtergronden kunnen begrijpen.

Misschien lees je dit boek als christen en klinkt deze taal voor jou

onwennig of zelfs irritant. Je bent gewend om dingen op een andere manier te horen en het kan je onzeker maken als het anders klinkt. Dat is lastig maar hopelijk inspireert het je ook als je vertrouwde dingen op een nieuwe manier hoort. Bovendien kan deze leeservaring je mogelijk helpen in het gesprek met mensen die geen christelijke achtergrond hebben.

Neem bijvoorbeeld het woord ‘God’. Veel christenen realiseren zich niet hoe problematisch dit woord in onze cultuur is geworden. Want wat bedoelen we? Is ‘God’ een soort ‘opperwezen’ die ergens vanuit de blauwe lucht ons observeert? Gaat het om ‘Allah’ zoals de moslims hem beschrijven? Gaat het om een natuurkracht of om een goddelijke vonk in ons binnenste? Is ‘God’ mannelijk, vrouwelijk, of iets wat deze categorieën overstijgt? Het kan een zoektocht zijn om taal te vinden die naar ‘God’ verwijst en tegelijkertijd uitnodigt om verder te exploreren. In dit boek is ervoor gekozen om regelmatig over God te spreken als ‘het mysterie van Liefde’. Het woord ‘mysterie’ helpt om duidelijk te maken dat we God niet met ons verstand kunnen (be)grijpen. Tegelijkertijd maakt de toevoeging ‘van Liefde’ duidelijk dat christenen geloven dat God Liefde is. De eerste brief van Johannes in de Bijbel schrijft hierover in hoofdstuk 4, vers 8. Door ‘mysterie van Liefde’ te gebruiken is niet alles gezegd over God maar deze omschrijving geeft mensen met verschillende achtergronden wel de ademruimte om te exploreren wie God (voor hen) zou kunnen zijn.

Over de auteur

Dr. Gert-Jan Roest (1966), aanvankelijk werkzaam in de technische sector, had een toenemend verlangen om mensen te helpen het goede nieuws over Jezus te ontdekken. Daarnaast wilde hij kerken ondersteu-

nen om de echtheid van dit nieuws te ervaren en zichtbaar te maken. Gert-Jan is een van de oprichters – en tot medio 2017 leidinggevende – van de christelijke gemeente Via Nova in Amsterdam, een ‘nieuwe weg met oude papieren’. Sinds 2011 is hij als universitair docent verbonden aan de Master Missionaire Gemeente van de Theologische Universiteit Kampen en sinds 2019 is hij als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Protestantse Kerk in Nederland, in de rol van missionair denker.

In de afgelopen jaren was hij doorlopend met allerlei mensen in gesprek over Jezus en de weg die Hij wijst. Daarnaast rondde hij een theologisch proefschrift af over de interactie tussen de boodschap over Jezus en de westerse cultuur (*The Gospel in the Western Context*).

Dit boek *Hoopvol Leven* kan je beschouwen als de neerslag van deze studie en de vele gesprekken. Een vervolg hierop is het boek (en de cursus) *Open leven: ervaar de weg die Jezus wijst*. Voor lezers die bovendien geïnteresseerd zijn in de theologische achtergronden van deze twee boeken, is het een aanrader om Gert-Jans populair-wetenschappelijke boek te lezen dat in 2020 verschijnt: *Verrast door vrijheid: een persoonlijke zoektocht naar christen-zijn in een postchristelijke cultuur* (*Buijten & Schipperheijn*).

Gert-Jan woont in Amsterdam, is getrouwd met Sandra en heeft twee zoons.

1. Inleiding op de christelijke weg

We zijn allemaal op weg

Ons leven is als een reis. We kiezen bepaalde wegen, terwijl we andere links laten liggen. We staan daar niet altijd bij stil. We werken en slapen, eten en praten, beleven mooie en moeilijke momenten, en gaan met de flow. Hoe bewust ben jij je van de weg die je kiest?

Niet iedereen kiest dezelfde richting. Soms lopen de wegen aardig parallel, soms zijn de richtingen heel verschillend. Dat maakt een gesprek zo boeiend. Als je moraal en fatsoen belangrijk vindt en denkt vanuit regels over goed en kwaad, ziet je leven er anders uit dan wanneer je leeft vanuit het motto: 'alles wat lekker voelt en spontaan opborrelt is goed'. Een optimist leeft anders dan een pessimist. Een gelovige leeft anders dan een atheïst.

Kan je niet leven zonder een richting te kiezen? Gewoon willekeurig door het landschap dwalen? Dat kan aantrekkelijk lijken. Maar ook als we ons op een bewust niveau niet uitdrukkelijk aan een bepaalde levensvisie verbinden, blijkt dat we onbewust toch vaak richting kiezen. Hoe komt dat? Door twee dingen, die voor ons allen gelden:

1. Iedereen heeft een verlangen naar geluk.
2. Iedereen heeft een vorm van geloof.

Verlangens als richtingwijzers

Hoe stel jij je een mooi en gelukkig leven voor?

Voor sommige mensen komt een vakantie op een subtropisch eiland dicht in de buurt. Heerlijk op het strand ontspannen, af en toe

een duik nemen in de oceaan en je mee laten drijven op de golven. Natuurlijk ook het eiland ontdekken en genieten van de vogels, de bomen en de watervallen, om dan terug te keren naar je hangmat en lekker te eten. Er zijn vrienden om plezier mee te maken, mee te feesten, rond het kampvuur een boom op te zetten en je gevoelens mee te delen. Wie weet is er ook een speciale vriend of vriendin met wie je liefde en spetterende, romantische seks beleeft.

Of misschien denk jij juist aan de vrijheid om heerlijk aan het werk te zijn. Je voelt een drive om creatief je talenten in te zetten, iets op te bouwen en bij te dragen aan een groter geheel. Je wilt later met trots kunnen terugkijken op een lang en gevuld leven, je wilt kunnen zeggen: dat heb ik nagelaten.

In ons ligt dus een diep verlangen om gelukkig te worden in relaties en werk. We zoeken dit geluk niet allemaal op dezelfde manier. Zoals we straks zullen zien heeft dat te maken met het feit dat we niet allemaal hetzelfde denken. We hebben verschillende (geloofs)overtuigingen. Maar het heeft ook te maken met het feit dat er in een ieder van ons verschillende verlangens aanwezig zijn die ons in verschillende richtingen kunnen trekken. Zo is er enerzijds het verlangen naar vrijheid. Als je niet vrij bent om zelf te kiezen wat voor werk je wilt doen of hoe je je dag indeelt, dan ben je gebonden en kan je niet totaal opbloeien. We hebben vrijheid nodig om een vol en gelukkig leven te leiden. Maar hoe we reageren op dat verlangen naar vrijheid heeft ook te maken met een ander sterk verlangen in ons: het verlangen naar liefde. Er is een verlangen in ons naar liefde voor mensen, liefde voor werk, liefde voor het leven.

Het verlangen naar liefde en het verlangen naar vrijheid kunnen

botsen. Zo kan je (bijvoorbeeld als feestbeest) puur gericht zijn op je eigen genot en vervulling zonder rekening te houden met anderen (vrijheid zonder liefde), of je kan totaal gericht zijn op anderen vanuit sociale druk en plichtsbesef (liefde zonder vrijheid). Het is ook mogelijk om vanuit vrijheid lief te hebben en vanuit liefde vrij te zijn, zoals we in dit boek zullen zien.

Naast het verlangen naar vrijheid en dat naar liefde kunnen we nog andere (deels overlappende) verlangens aanwijzen. In de Griekse oudheid sprak men regelmatig over ons verlangen naar waarheid, goedheid en schoonheid. Dat klinkt misschien wat abstract en filosofisch, maar als je er dieper over nadenkt ontdek je dat dit wezenlijke ingrediënten zijn voor een gelukkig en zinvol leven. Probeer even mee te denken over deze verlangens, en je zult zien dat de Grieken zo gek nog niet waren. Zonder waarheid, goedheid en schoonheid wordt een samenleven met anderen vanuit vrijheid en liefde onmogelijk.

Waarheid

Stel je bent samen met anderen op vakantie op dat heerlijke tropische eiland en iemand uit de groep begint leugens over jou te vertellen, je woorden te verdraaien en je in een verkeerd daglicht te stellen. Je merkt dat veel mensen ineens anders naar je gaan kijken en je gaan mijden. Wat verlang je dan naar waarheid! Over wat waarheid is, kan je lang filosofisch discussiëren, maar als je slachtoffer bent van leugens, voel je de onwaarheid tot in je tenen. En als een dictator de persvrijheid afschaft, beseffen we heel goed dat macht iets anders is dan waarheid. Om in vrijheid en liefde samen te kunnen leven, is het nodig dat mensen in waarheid willen leven. Dat betekent in ieder geval dat je de ander met je woorden geen schade wilt toebrengen en dat je transparant durft te

zijn over je eigen minder mooie kanten. Dat kan een onhaalbaar ideaal lijken, maar voel je het verlangen in jezelf resoneren om zonder masker te leven?

In waarheid leven betekent ook dat je steeds weer wilt leren. Je observeert de wereld en mensen zorgvuldig en je leeft met aandacht. Zo vind je levenswaarheid en een wijze en verantwoorde levensstijl.

Goedheid

Er is een verlangen in ons naar goedheid. We verlangen ernaar om anderen te helpen en iets bij te dragen aan een betere wereld. Als we horen van mensen of dieren die in nood zijn, worden we innerlijk bewogen en willen we iets voor hen doen. Ook hebben we een diepe drijfveer om onze creativiteit en talenten in te zetten om het leven op aarde te bewaren en te ontwikkelen.

Herken je dat? Misschien niet altijd. Soms zijn we vooral druk met ons eigen leven. We worden dan ongevoelig voor de nood van anderen. In zo'n toestand gaan we anderen beschadigen – denk aan kwetsbare mensen en volken, maar ook aan dieren, bomen en planten. Niet actief, maar door nalatigheid. Zodra echter deze ongevoelige schil ook maar even van ons afvalt, komt het verlangen naar goedheid weer naar boven. Om in vrijheid en liefde samen te kunnen leven is deze goedheid cruciaal.

Schoonheid

Er zit ook een diep verlangen in ons om schoonheid te zien en te proeven. Je kunt je verwonderen over de schoonheid van een vlinder, van mensen, of van de natuur. Muziek, film, of kunst kan je diep raken. Natuurlijk is het ook mogelijk deze mooie dingen te analyseren, maar je

komt pas echt tot leven als je vanuit verwondering en dankbaarheid op deze schoonheid reageert. Verwondering is niet alleen belangrijk in onze reactie op kunst maar voor het hele leven. Hoeveel we ook leren en ontdekken, er blijft iets ondoorgrondelijk mysterieus in dit leven. Er is een diepere dimensie. We kunnen het leven nooit helemaal begrijpen en uitleggen. Als we de verwondering kwijtraken wordt het leven vlak en gewoon. Veel mensen krijgen dan het gevoel dat ze eruit moeten breken, om ergens in een ander land weer iets van die schoonheid en verwondering te ontdekken. De verwondering over schoonheid is een onmisbaar ingrediënt in een diep en zinvol leven.

Iedereen heeft een vorm van geloof

Als we allemaal verlangen naar een gelukkig en zinvol leven, waarom kiezen we dan zulke verschillende wegen en maken we zulke verschillende keuzes? Voor een groot deel komt dit doordat we allemaal een vorm van geloof hebben. En dat geloof bepaalt wat volgens ons de beste manier is om gelukkig te worden. Het stuurt ons denken over hoe ons leven zin krijgt. Kortom: hoe onze verlangens naar vrijheid, liefde, waarheid, goedheid en schoonheid vervuld kunnen worden.

Dat iedereen een vorm van geloof heeft, betekent niet dat iedereen religieus is. Als je religieus bent, geloof je in het bestaan van een God of van verschillende goden. Denk maar aan de grote wereldreligies, de islam, het hindoeïsme, het jodendom en het christendom. Mensen met andere overtuigingen, zoals atheïsten, agnosten of humanisten zijn niet religieus, maar ze hebben wel geloof. Wat bedoelen we dan met geloven?

Geloven betekent leven en handelen op basis van overtuigingen die we niet kunnen bewijzen. Allemaal hebben we overtuigingen over hoe onze verlangens het beste kunnen worden vervuld en gestuurd. We *ver-*

trouwen erop dat deze levensvisie waar is. Vaak gaat dit onbewust. Maar onze overtuigingen beïnvloeden of we links- of rechtsaf gaan, waar we waarheid, goedheid, schoonheid en liefde zoeken. Ze bepalen bijvoorbeeld welke mensen we vertrouwen, wat ons eetpatroon is, waar we wel of niet voor willen demonstreren, of hoe we omgaan met tijd.

Toch is er voor niemand van ons absolute zekerheid te krijgen. We kunnen niet door een wetenschappelijk experiment aantonen dat onze diepste overtuigingen de juiste zijn. Op dit niveau is er geen absolute of objectieve zekerheid te verkrijgen. Het is een kwestie van vertrouwen. Het is een geloofskeus. Niemand ontkomt daaraan.

Dit betekent dat we als mensen naast elkaar staan. Religieuze mensen kunnen en mogen met overtuiging spreken, maar die overtuiging is niet een soort wetenschappelijk bewijs waardoor ze de waarheid op alle punten in pacht hebben en God in hun broekzak. En niet-religieuze mensen hebben ook overtuigingen waarvoor het wetenschappelijk bewijs ontbreekt. Daarom staan we als mensen naast elkaar.

Hoe kies ik een weg?

We hebben allemaal verlangens naar vrijheid, liefde, waarheid, goedheid en schoonheid. Maar onze diepere overtuigingen bepalen op welke weg we de vervulling van onze verlangens zoeken. We maken daarbij allemaal keuzes op grond van overtuigingen die we niet kunnen bewijzen. In dit boek wordt je gevraagd om je levensweg te heroverwegen, welke levensovertuiging je momenteel ook hebt. Daartoe krijg je drie uitdagingen mee:

- Durf te twijfelen
- Durf te kiezen
- Durf de weg van Jezus echt te overwegen